

מפניני הפרשה - מאמר

כולם אנשים - אם כן במה הטאור!?

בשבעות אלו אנו קוראים על דרך התנהלותם של בני ישראל במדבר, ותמהים על רשימת כישלונותיהם - התאוננו והתאוו, הטאו במרגלים ומרדו במחלוקת קורה, הטאו בכנות מדיין ובבעל פעור... אבל רושם זה מוטעה, שכן הכתוב אומר: "וינסו אותו זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי".

עשר פעמים בארבעים שנה, זה לא הרבה. וכבר אמר החבר למלך כוזר: "איך גדול, אלא מי שהטאו ספורים". שמא נאמר: "הטאים ספורים וקלים ניהא. אבל הטא גדול ונורא, גם אם בודד הוא, יהשוב לקלון!".

נכון הדבר, אך בטרם נשוב על כך נבאר במי מדובר. שנינו במסכת ערכין: "דור לפי הפרנס, ופרנס לפי הדור". משה רבינו סוד הדעת, ודורו דור דעת. היו אלו אנשים, "שהקטנה שבנשיהם הייתה כיהוקאל בן בוזי".

המבי"ט זצ"ל כתב: "ובכל הדורות, מיום שנברא העולם עד סופו, לא היה דור שלם בתורה כדור המדבר, כי לא ניתנה התורה אלא לאוכלי המן". והרמ"ע מפאנו זצ"ל כתב על הפסוק "דבר ציוה לאלף דור" - שהבורא יתברך נתן את התורה לדור, שכל אדם בו שקול כאלף אנשים כדור אחר! - והרי בכל זאת, הרי הטאוו!

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל בספרו "יערות דבש" כתב שהטאי דור המדבר לא נבעו מחמדות ותאוות היצר הרע, אלא להיפך הם נבעו מרוב להיטותם להשגת מדרגות מרוממות, כמו האדם הראשון שהשב שיאכל להבין דברים נסתרים אם יאכל מעץ הדעת. כך ביקש קורה שיוכלו כולם להגיע להשגות כהן הגדול ולעבודתו בקודש, וכך נכנסו נדב ואביהוא לפני ממהיצתם.

גם בעניין קברות התאוה כתב ב "ברית מנוחה" זצ"ל שהתאוה להידבק בזיו השכינה, ומתו מיתת נשיקה. וכתב המהר"ל שכוונת הגמרא בכבא בתרא שרבה בר בר חנה ראה את מתי המדבר כשיכורים השוככים אפרקדן.

שאפרקדן פניו למעלה, ואכן כך הם היה מבטם לשמי רום ולא כבהמה, שפניה למטה, ומבטה ארצי. וכמו ששיכור רוצה לקצר דרכו לשמחה וניזוק, כך היו הטאים: ניסיון להשיג השגות מרוממות בקיצור דרך, ועל כך נענשו. לאור זאת, תתרומם השגתנו בפרשת המרגלים: אנשים כשרים היו, גדולי דור בדור דעה. זכר מכות מצרים חרוט בתודעתם, וכי יש מעצור לה' לגבור על ענקים כננסים! אבל הם שבו ובשורת שבר בפיחם דעו, כי זה מקום בו חכמות, הגודל, הגשמייות, מקבלים את מימד החשיבות. נקודת המבט מוסטת מהפנימיות, מהרוחניות, מהדביקות. אמת המידה היא גובה ההומות והאנשים, גודל הפירות. והעם נחרד, ככה כל הלילה. כמה טוב במדבר, להיות מסוככים בענני כבוד, לאכול מן ולדבוק בשכינה!

אם כן, מדוע נענשו בחומרה כה גדולה: "וימותו האנשים מוציא דיבת הארץ רעה במגיפה לפני ה'". הם הטאו בלשון, ומידה כנגד מידה נשתרבה לשונם על טבורם ותולעים יוצאים מלשונם וכאים לתוך טבורם". אבל מה היה הטאם?! נראה לומר, שהייתה כלפיחם תביעה נוקבת: מי הודיעכם שאי אפשר לעבוד את ה' גם באכילה, בהודאה על הארץ ועל פירותיה, כסיפור שבהו וטובו. ביהול לגשמים בעיתם ובהודאה על ירדתם! מדוע הוצאתם דיבה על הארץ, בהחלטה שהיא והרוחניות סותרים זה את זה!! ולכן כסמוך נצטוו במצות הפרשת הלה, עבודת ה' מתוך עבודת האדמה, גיבול העיסה, ואמרו שכדאי היה בריאת העולם בשביל מצוות הלה, מעשרות וביכורים!

בין אדם לחבירו

יהודי שלא שומר תורה ומצוות הנכשל בחטא דיבור אסור, מהוסר ידיעה, יש להורותו בדרכי נועם מהו לשון הרע. שאפילו בעלי ידיעה קלושה בתורה ובמצוות, יכולים לראות את היופי שבשמירת הלשון ויש לאפשר להם זאת בהזדמנות האפשרית הראשונה. אולם, לא יוכיח אדם את זולתו שאינו שומר תורה אם אין לו כל קשר איתו. מפני שתוכחה כזו לא תשכנע אותו לחדול מדיבור לשון הרע בעתיד ורק תעורר את כעמו. הרי זה דומה למצב שבו עלולה התוכחה לגרום לקלקול גדול עוד יותר ולפיכך יש להימנע ממנה.

שואל ומשיב

לקראת היציאה לחופשת הקיץ ופתיחת עונת הטוילים והנופשים

שאלה: האם מותר ליהודי להיכנס או לבקר בכנסיה נוצרית?

תשובה: במסכת עבודה זרה יז. מובא - שאסור אפילו להתקרב לפתח הבית של עבודה זרה, שנאמר: "אל תקרב אל פתח ביתה". וכן כתבו התוספות שם. הרמב"ם בפירושו המשנה שם כתב, שכל עיר השייכת לאומה מן אומות העולם עובדי עבודה זרה, ויש להם בתוכה בית תפילה, שהוא בית עבודה זרה, מעיקר הדין היה צריך לאסור לדור באותה עיר. אבל בעונותינו אנו אנוסים בעל כורחנו לשכון בארצותם של עובדי עבודה זרה, ונתקיים בנו בגלותנו, ועבדתם שם אלוקים מעשה ידי אדם עץ ואבן, ואם העיר כולה דינה כן שאסור לדור בתוכה, קל והומר לבית עבודה זרה עצמו, שאסור לנו כמעט אפילו לראותו, ומכל שכן שאסור לנו בודאי להיכנס לתוכו.

ברמב"ם בסוף פרק יא' מהלכות מאכלות אסורות, מובא שהנוצרים עובדי עבודה זרה הם, וממילא דין כנסייתם כבית עבודה זרה ממש, ולכן ברור מאוד שאסור לבקר בכנסיית הנוצרים.

גם מרן החיד"א כתב בספר "שיורי ברכה" לאסור כניסה לכנסיות, וכן פסק רבי חיים פלאג'י בשו"ת "חיים ביד", שברור מהתלמוד והפוסקים שאיסור המור להיכנס בבית תפילתם, והביא דברי להקת הפוסקים שהחמירו באיסור זה מאד.

גם בספר "שבילי דוד" פסק שאיסור כניסה לכנסייה של נוצרים הוא איסור תורה ולכן אין להתירו אפילו במקום שיש חשש איבה, פן ישנאו אותנו הגויים על כך, וכן כתב רבי אליעזר דייטש, והוסיף שאין להקל בזה אפילו במקום איבה, וכן פסק הרב עובדיה דאיה בשו"ת "ישביל עבדי".

סיכום: אסור בהחלט ליהודי לבקר בכנסיות נוצריות. לכן מדריכי תיירות צריכים להישמר מאוד, לא להיכשל ולא להכשיל יהודים להובילם אל כנסיות הנוצרים, שיש בזה משום: "לפני עור לא תיתן מכשול". לשומעים ינעם ועליהם תבוא ברכת טוב. (עפ"י שו"ת יהודה דעת ד' - מה')

מפניני הפרשה - רעיון

ותרגנו באהליכם

המרגלים שנשלחו ע"י משה רבנו לתור את הארץ, אנשים חשובים היו, כפי שלמדים מפירוש רש"י על הפסוק "כולם אנשים" - "כל אנשים שבמקרא לשון השיבות, ואותה שעה כשרים היו".

על גודל מעלתם הרוחנית ניתן ללמוד מכך שיהושע היה רק החמישי ברשימת המרגלים אשר שנמנו לפי סדר מעלתם.

אם כן: כיצד יתכן שאנשים כמותם ירדו תוך זמן קצר מפסגת מעלתם, אל שפל המדרגה והוציאו דיבת הארץ רעה. ולא רק על הארץ דיברו, אפילו על הקב"ה אמרו: "ותאמרו בְּשֵׁנַת ה' אֲתָנּוּ הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם" (דברים א'). והוסיפו ואמרו: "כִּי-הֲזֹק הוּא מִצְרָיִם" - ומפרש רש"י בשם המדרש: "כביכול כלפי מעלה (הקב"ה) אמרו, דהיינו שהעם הזה הינו חזק יותר מהקב"ה ה'".

הז"ל מוסיפים כאן משל למי שהפקיד כלים אצל חבירו ואינו יכול להוציאם ממנו, ואפילו לא בחזקה. כך הם ראו את מצבה של ארץ ישראל שהופקדה בידי העם היושב עליה, וכאילו אין הקב"ה יכול להוציא הפיקדון מידיהם. במילה אחת בפרשת דברים טמון ההסבר לפרשה תמוהה הזו, ויש בה מוסר השכל לכולנו. נאמר שם: "ותַרְגְּמוּ בְּאֵהָלֵיכֶם וְתֹאמְרוּ בְּשֵׁנַת ה' אֲתָנּוּ הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם" - ביטוי לא שכיח בתנ"ך.

מהו "תרגנו"? - נרגן הוא אדם שתמיד יש בפיו תלונות. בכל עת אפשר לשמוע ממנו שהוא מקופח ומופלה לרעה, פיו מלא תלונות על העולם והוא הושב שחורשים עליו רעה. רבינו יונה זצ"ל אומר בספרו "שערי תשובה", שאפילו כנגד הקב"ה יש לו טענות. ואפילו כאשר ה' מיטיב עמו, הוא מפרש את הטובות כאילו הן נעשות לרעתו.

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

אידה דינה וטורי בת כיריה ע"ה אורנה בת מרים ורהמים פריגל ע"ה
סולמנה בת לאה כהן ע"ה לאה בת אסתר ז"ל אסתר בת מרים כהן ע"ה
אדלה בת שרונה ממלון ז"ל מלכה בת מוסאלם סעדיה ע"ה
רחל בת איזה תורג'מן ז"ל מלכה בת יצחק צבי פרנקל (לקסמברג) ע"ה

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

רחמים בן שוקרולה דרשן ע"ה אלכסנדר בן דוד (וייס) ע"ה
ר' ברוך בן איטו ביטון ע"ה אליהו חיים בן הרב שמעון גאי ז"ל
אברהם בן שמחה אזינקוט ז"ל ר' אברהם בן שמחה אלהרר ז"ל
משה בן ריקל פיורו ז"ל יוסף אבישב בן מיכל אסתר עמידה ע"ה

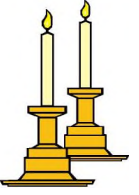

חשמונאים (שעון קיץ)

כניסת השבת: 19:27

יציאת השבת: 20:28

זמן רבנו תם: 21:05

קול ששון

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש פרשת שלח לך מפטירים

"וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ"
(יהושע פרק ב' פסוק א')

הפרשת תרו"מ וחלה בשבת עפ"י פסיקת מרן בשו"ע שלט' ופוסקים אחרונים

בשם מהרי"ל דיסקין מובאת עצה להפריש תרומות ומעשרות וחלה גם בארץ ישראל על ידי קמץ מופלא הסמוך לאיש', כלומר קמץ בן שנים עשרה שנה עד שלוש עשרה שנה, או קמנה בת אחד עשרה שנה מהם עושים, וכיון שעדיין קמנים הם, מותר לספות להם איסור דרבנן בידיים שהוא גם לצורכם. אולם גדולי ההוראה כתבו שיש בעיניהם זה כמה פקוקים, והמהרי"ל דיסקין לא הורה לעשות כן אלא כשהיה שעת הדחק גדול, ועל כל פנים כשעושים כן ראוי לדקדק להקנות לו חלק במאכל (הקנאה לצורך מצוה מותרת גם בשבת), וגם הקמץ יהנה ממנו, ונכון שלא אביו יצוהו על כך אלא אדם אחר.

במקום שיש חשש שלא הפרישו תרו"מ וחלה

מי שהושש שישכתו, להפריש חלה או לעשר בערב שבת ויו"ט, יכול לעשות מבעוד יום 'תנאי' על כל העיסות שברשותו שכבר נילוושו, ועל כל הפירות הנמצאים כבר ברשותו, שכל מה שהוא עתיד להפריש בשבת או יום טוב יהול עליהם החלה או התרומות ומעשרות, ויאמר כפי הנוסח המפורט בסידורים, אבל בלשון עתיד. ובשבת ויו"ט בשעת ההפרשה יאמר שוב כפי הנוסח הרגיל שכתבו בסידורים, ובחלה יפריש ויאמר 'הרי זו חלה'.

יש שני הסברים להכנת ההיתר: אחד - ההפרשה (קריאת השם) בעצם מתבצעת עוד מבעוד יום, ורק חלות ההפרשה היא כשעה שמפריש בשבת, ואז נתברר למפרע על מה היתה ההפרשה. השני - אין חלות ההפרשה אלא בשעת ההפרשה בפועל בשבת ויו"ט, והתנאי שעושה מערב שבת אינו כלום מעיקר הדין, אלא חכמים התירו את השבות של הפרשת חלה ותרומות ומעשרות אם התנה תנאי זה מבעוד יום.

אולם יש לדעת כי אין עצה זו ד'הפרשה בתנאי' מועילה אלא לעיסה ופירות וירקות שכבר נמצאים ברשותו, ורק בפירות 'דמאי' תועיל הפרשה בתנאי גם על מה שאינו ברשותו, ובלבד שקיימים בעולם. בזמננו כמעט ואין לנו גדר של 'דמאי', כי רוב אותם שאינם שומרי תורה ומצוות אינם מעשרים את שלהם, ומאידך רובם קונים את הפירות והירקות בהנזיות שיש להם הכשר ממעט רבנות מקומית. לכן המוזמן להתארח אצל אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות, לא יוכל לעשות ד'הפרשה בתנאי'. כיצד יעשה? לגבי פירות וירקות, מכיוון שכיום רוב בני אדם קונים אותם בהנזיות עם הכשר רבנות מקומית, מבחינה זו יכול לסמוך להתארח אצלם. אבל אם ידוע לו שהם משתמשים גם בפירות וירקות שלא הופרשו מהם תרומות ומעשרות יעשה שאלת חכם. ולגבי הפרשת חלה הפתרון הוא שיכין עיסה החייבת בהפרשת חלה, וכשמפריש ממנה חלה יכוין לפטור גם את העיסות בבית המארחים אשר לא הפרישו מהם חלה כדין (כי דין 'מן המוקף' אינו מעכב).

פינת העורך

"עלו זה בנגב, ועליכם את ההר" (פרק יג' - יז') רמז יפה מצא כאן הרב ברוך טולידאנו זצ"ל: "עלו זה בנגב", בנתיב החכמה. כמו שאמרו חז"ל: "הרוצה להחכים ידרים". ואז - "ועליכם את ההר", תוכלו לעלות מעלה מעלה. אבל עליכם לראות, שדעתכם לא תזוה עליכם: "וראיתם את הארץ מה היא", תזכרו תמיד את נקודת ההתחלה שלכם, ולא תבואו לידי גאווה!

מרכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב לאריאל ועמית בן גיאת הי"ו לרגל נישואיהם. להם ולמשפחותיהם משפחת בן גיאת הי"ו ומשפחת דרוקר הי"ו.
יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתיוכו להקים בית לתפארת ישראל, מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

הפרשת תרומות ומעשרות בשבת ויו"ט

כתב הטור בהלכות שבת סימן שלט': "...ולא מפרישין תרומות ומעשרות בשבת ויו"ט, וכולן אם נעשו שוגגים או מזידים או מומעים מה שעשה עשוי" וכן פסק מרן להלכה בהלכות שבת סימן שלט': "...ולא מפרישין תרומות ומעשרות..." ובמגן אברהם ס"ק ז' כתב שסיבת האיסור היא: "דדמי למתקן ואם הפריש דינו כמבשל בשבת..." ומשנה ברורה בס"ק כ"ב כתב שהוא הדין לגבי הפרשת חלה, וב"ק כה' כתב: "ומה שכתב ולא מפרישין וכו' שהוא דומה כמקדיש אותן פירות שהפריש, ועוד שהוא כמתקן דבר שאינו מתוקן, ואם עבר והפריש כמזיד לא יאכל בין לו בין לאחרים עד מוצאי שבת ממעט קנס ואם היה בשוגג מותר אפילו לו מיד" וכתב בספר פסקי תשובות: "ואפילו במחשבה אסור להפריש, וכן אסור לחלל ולפדות מעשר שני ורבעי, אבל שאר מתנות כהונה מבהמה (זרוע ולחיים וקיבה וכו') מותר להפריש, כיון שמופרשים ועומדים הם בגוף הבהמה, ושאר חלקי הבהמה מותרים לאכילה גם קודם ההפרשה".

עוד כתב בספר פסקי תשובות: "עבר והפריש תרומות ומעשרות או חלה: בשוגג - מותר לאכול לו ולאחרים. במזיד - בהוץ לארץ: מותר באכילה, בארץ ישראל: אסור באכילה עד מוצאי שבת, זולת אם אין לו מה לאכול שהמקיל יש לו על מי לסמוך, וכן ביום טוב שני שפיר קיל מפי (דינו קל יותר) בעבר והפריש". ומעשה שאירע ואפו חלות בערב שבת וחלק מהחלות חילקו ושלחו לעיר אחרת, ובליל שבת נזכרו שלא הפרישו חלה, ואלו שבעיר אחרת לא עולה על דעתם כלל שיתכן שלא הפרישו חלה, ויש לדון אם מותר להפריש חלה מן החלות שנשארו בבית האופה ולפטור את אלו שבעיר אחרת (משום ש'מן המוקף' אינו לעכובא), כדי שלא יכשלו באכילת מבל, שהגם שבזמן הזה איסורו מדרבנן, מכל מקום איסורו אלים מפי כמו איסור תורה, והמובחר להשתמש בעצה דלהלן להפריש על ידי קמץ מופלא הסמוך לאיש, או שיפריש במחשבה.

בספר ילקוט יוסף בסימן שלט' כתב שהאיסור להפריש תרומות ומעשרות בשבת ויו"ט, מתייחס גם לפירות וירקות שהחויב לעשרם הוא מדרבנן, וגם בפירות שספק אם עישרום או לא כגון פירות וירקות של דמאי.

בספר פסקי תשובות כתב שיש פוסקים שכתבו שאם יש 'ספק ספיקא' אם יש חויב הפרשה, רשאי גם בארץ ישראל לאכול ולשייר מעט ולהפרישו במוצאי שבת, כדין חלת הוץ לארץ.

ואלו שנוהגים להחמיר לעצמם להפריש שוב תרומות ומעשרות וחלה אפילו בפירות וירקות ומיני מאפה שנקנו במקומות שיש להם הכשר מהודר, לדברי הכל רשאים לעשות הפרשה זו בשבת ויו"ט כששכחו להפריש מבעוד יום.

הפרשת חלה בשבת ויו"ט

עיסה שנילושה בהוץ לארץ, כששכחו להפריש חלה מבעוד יום, רשאים לאכול ולשייר, ולהפריש חלה במוצאי שבת בלי ברכה.

ובארץ ישראל, כיון שהפרשת חלה ותרומות ומעשרות מדין תורה הוא, הגם שבזמן הזה חויבו מדרבנן, מכל מקום אסור לאכול ואח"כ להפריש, וכמבואר בשו"ע יורה דעה סימן שכנ' סעיף א'.

מרכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב לרחלי וטימור ביסטריצקי הי"ו לרגל נישואיהם. להם ולמשפחותיהם משפחת חדד הי"ו ומשפחת ביסטריצקי הי"ו.
יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתיוכו להקים בית לתפארת ישראל, מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

ביאור הלכה

בביאור הלכה ד"ה "אין פותחין" הדגיש שמיקום הפתח לבית הכנסת אינו לעיכובא: "ובמקום החקק פשוט הוא דאינו מעכב כלל". ובד"ה "באותה העיר" כתב שלא ציין את דברי הפרישה שדין זה של כיוון הפתח לא חל לגבי צד צפון ודרום, מפני שדבריו לא מוסכמים על רוב הפוסקים.

"ולא העתקתי דברי הפרישה ופרי מגדים שמפקפקין בעיקר הדין, אחרי דלא מצינו מי שחולק בהדיא על דברי הגהת מיימוני בשם התוספות. ואדרבה מהבית יוסף ודרכי משה הארוך מוכח בהדיא דסבירא ליה לדינא כוותיה וגם במאירי במגילה פרק הקורא עומד מבואר גם כן בהדיא כהגהת מיימוני... ודע דאעיקר דינא דתוספתא כתב במאירי, דאין קפידא אלא בפתח שרוב הצבור נכנסין בו אבל שאר פתחים מותר לעשות בכל הצדדים. ודע עוד דדין השו"ע הוא רק על פתח בית הכנסת עצמו מה שאין כן פתח הפרוזדור אין קפידא כלל בזה, כך כתב בתשובת חתם סופר ופשוט".

'מור וקציעה'

לכאורה צודקים הפרישה והפוסקים כמותו, שפתח בית הכנסת צריך להיות תמיד במזרח, שהרי דין זה נלמד מפסוק, אולם בספר מור וקציעה סימן קנ' כתב שגם במשכן כיוון הפתח היה משתנה לפי כיוון מסעותיהם.

'פסקי תשובות'

בפסקי תשובות בסימן קנ' כתב עפ"י הב"ח שצריך שיהיה פרוזדור לפני הכניסה לבית הכנסת, כדי שאדם לא יכנס מיד מהרחוב לבית הכנסת.

"...וכמו כן צריך לעשות פרוזדור לפני פתח זה, שלא יכנסו מהרחוב מיד להיכל בית הכנסת, וכמבואר בב"ח סימן צ' (במג"א שם ס"ק לה) שזה המכוון בדברי הגמרא (ברכות ח.) לעולם יכנס אדם שיעור שני פתחים וכו', ופתח הפרוזדור לא יהיה מכוון כנגד פתח בית הכנסת, שיכולים לראות לחוץ ומבלבל התפילה, אלא מן הצד, ואם אפשר יעשו אותו בצד דרום ויהיה פני הנכנס לצד צפון וימינו למזרח, ונכנס לבית הכנסת דרך ימינו, וכן מצינו בבית המקדש שיבנה בב"א שעיקר הכניסה והיציאה היה לצד צפון ודרום".

'ילקוט יוסף'

להלן מה שכתב בספר ילקוט יוסף בסימן קנ' סעיפים ו' וז' בעניין הפתח של בית הכנסת ובניית בית כנסת.

סעיף ו' - כשבונים בית כנסת, רצוי שהכניסה לאולם בית הכנסת תהיה מתוך הול ופרוזדור קדמי, והשער הפנימי של בית הכנסת עצמו יהיה מול ארון הקודש. וגם הכניסה לשירותים רצוי שתהיה מתוך פרוזדור פנימי, ובאופן נסתר. ונכון מאד לבנות את המדרגות אל העזרת נשים, והכניסה אל העזרה, באופן נפרד לחלוטין מן הכניסה הראשית של הגברים, היכא דאפשר.

סעיף ח' - אין לבנות בית כנסת בצורת חיקוי למקומות בידור ושעשועים, אלא יבנוהו כיתר בתי הכנסת. ומצוה להדר ביופיו לקיים מה שנאמר "זה אלי ואנוהו". ואם כוונתם להרוחה בלבד, ולכן רוצים לבנות את בית הכנסת באופן הדומה לבתי שעשועים, שהם רווחים ורחבים יותר, יש להקל.

סיכום

בתוספתא מובא שאת פתח הכניסה לבית הכנסת יש לפתוח בצד מזרח. הפוסקים הראשונים פירשו שהכוונה היא שפתח הכניסה לבית הכנסת יהיה מול כיוון התפילה של בית הכנסת, שם נמצא ההיכל (ארון הקודש).

לכן בבתי כנסת שבאירופה שהיא במערבה של ארץ ישראל, צריכים לפתוח פתח במערב, מפני שהם מתפללים לכיוון ארץ ישראל שנמצאת במזרח. ובבתי כנסת שנמצאים בדרום ארץ ישראל, יש למקם את הפתח בצד דרום, מפני שהם מתפללים לכיוון ארץ ישראל שנמצאת צפון.

הכוונה היא לפתח הראשי שרוב הציבור נכנס ממנו לבית הכנסת. מותר להוסיף פתחים נוספים בכיוונים אחרים. מיקום הפתח לבית הכנסת אינו תנאי מעכב, לכן במקום החקק פשוט שמותר לפתוח פתח לבית הכנסת מכיוון אחר. וראוי לכתחילה לעשות פרוזדור/מקלף לפני פתח הכניסה לבית הכנסת, כדי שלא יכנסו מהרחוב מיד להיכל בית הכנסת.

מיקום פתח בית הכנסת

מקור בתלמוד

בתוספתא מסכת מגילה פרק ג' - כב' מובא: **"אין פותחין פתחי בתי כנסיות אלא למזרח שכן מצינו בהיכל שהיה פתוח למזרח שנאמר והחונים לפני המשכן קדמה לפני אוהל מועד מזרחה (מדבר ג' לח)".**

פסיקת הרי"ף והרא"ש

תוספתא זו לא הובאה בגמרא, אבל הרי"ף פסקה להלכה במסכת מגילה דף יד. וכן פסק הרא"ש במסכת מגילה פרק ג' סימן יב', והדגיש שיהודים הגרים במערב של ארץ ישראל (כגון באירופה) צריכים לפתוח את הפתח בצד מערב, מפני שהם משתחוים לכיוון ארץ ישראל שנמצאת במזרח.

"...זה היה בימיהם שהיו מתפללים למערב אבל אנו שמשתחוים למזרח לצד ארץ ישראל אין עושין פתח למזרח".

פירוש המאירי

וכן כתב המאירי בבית הבחירה על מסכת מגילה דף כה: והסביר שהפתח יהיה במקום שתיכף כשהאדם נכנס רואה את ארון הקודש ומשתחוה. כמו כן ציין שהכוונה היא לפתח שבו רוב הציבור נכנסים לבית הכנסת.

רמב"ם

מלשון הרמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יא' הלכה ב' ניתן להבין שתמיד הפתח צריך להיות במזרח: **"...ואין פותחין פתחי הכנסת אלא במזרח, שנאמר: והחונים לפני המשכן קדמה, ובונים בו היכל שמניחין בו ספר תורה, ובונים היכל זה ברוח שמתפללין כנגדו באותה העיר, כדי שיהיו פניהם אל מול ההיכל כשיעמדו לתפילה".**

הגהות מיימוניות

אולם בהגהות מיימוניות באות ד' הסביר עפ"י תוספות בכרכות שהכוונה היא שהפתח יהיה במקום שאדם הנכנס יראה את ארון הקודש וישתחוה.

פסיקת הטור

טור אורח היים הלכות בית הכנסת סימן קנ': **"...ואין פותחין אותו אלא למזרח שכן מצינו בהיכל שהיה פתוח במזרח ופירשו התוספות דווקא בימיהם שהיו מתפללים למערב אבל אנו שמתפללים למזרח לצד ארץ ישראל אין עושין הפתח במזרח..."** ובפרישה באות ב' כתב: **"ועל זה כתבו הגהות מיימוניות פרק יא' מהלכות תפילה דהוא הדין למערב ולצפון ולדרום..."**

פסיקה להלכה בשו"ע

וכן פסק מרן להלכה בשו"ע הלכות בית הכנסת סימן קנ' סעיף ה' שפתח הכניסה לבית הכנסת צריך להיות מול הצד אליו מתפללים באותו מקום, שהוא מול ארון הקודש בו מונחים ספרי התורה.

"אין פותחין פתח בית הכנסת אלא כנגד הצד שמתפללין בו באותה העיר, שאם מתפללין למערב יפתחוהו למזרח, כדי שישתחוו מן הפתח נגד הארון שהוא ברוח שמתפללין נגדו..."

'ערך השולחן'

בספר ערך השולחן בסעיף ה' ציין שלגבי מקום בו מתפללים לכיוון צפון או לכיוון דרום, כתוב בפרישה ובלבוש שאין זה מעכב שפתח הכניסה לבית הכנסת יהיה מול כיוון התפילה, אך כתב שדבריהם צריכים עיון.

"...ועיין בית יוסף שכתב בשם הגהות מיימוניות, וכן צפון ודרום עיין שם, נראה לומר הכוונה גם כן שהמתפללים לצד דרום יפתחו לצפון וכן להיפך ומלבוש ופרישה משמע שאינו לעיכוב עיין שם וצ"ע".

'משנה ברורה'

לעיתים, עקב אילוצים, פתח הכניסה לבית הכנסת אינו במקום הנכון, אך עם הזמן מתאפשר לעשות שינוי בבית הכנסת, כך שפתח הכניסה יהיה במקום הנכון, אולם הדבר יפגע בנהוגות והרגלים של חלק מהמתפללים בבית הכנסת. במשנה ברורה בס"ק י' כתב בשם המגן אברהם, שיש להעדיף מבנה בית הכנסת הנכון, על פני נהוגות והרגלים של המתפללים.

"כתב המגן אברהם דאם היה הפתח בצד אחר וחרב הבית הכנסת ורצו קצת מנהיגים לעשות הפתח כדינו אין האחרים יכולים למחות אפילו הם הרוב ואף על פי שמשנים סדר הישיבה יקוב הדין ביניהם ועיין בביאור הלכה".

קול ששון

המסכה pe

כרת nfe pf

מעשה צלפחד ומצוות ציצית

בשבת השניה, שהיו ישראל במדבר, ראו אנשים את צלפחד בן חפר, משבט יוסף, מקושש עצים (כורת עצים). אמרו לו האנשים: "ה' ציוה עלינו לשמור את השבת, ומה שאתה עושה, אסור לעשות בשבת". אולם צלפחד לא שמע להם והמשיך לקושש עצים. צלפחד לא היה רשע, להיפך, צלפחד ראה שישיראל מתעצלים בקיום מצוות השבת ומזלזלים בה מאוד, רצה שיראו, שמי שעובר עבירה בשבת נענש על כך והסכים אפילו למוות ובלבד שילמדו ישראל את החיובות השבת. הלך וקושש עצים ביום השבת, כדי שיראו אותו ויהרגוהו וכל ישראל יראו מה ענשו של מי שמחלל שבת.

האנשים שמצאו אותו, וראוהו במעשהו, סיפרו למשה ולאהרן, והם שמו את צלפחד בבית האסורים. אמר ה' למשה רבינו: מות יומת האיש, כל העדה תסקול אותו למוות כאבנים מחוץ למחנה. לאחר מעשה צלפחד, אמר ה' למשה רבינו: "אתן לישראל מצווה שעל ידה יזכרו תמיד שצריך לקיים את המצוות ולא יחטאו. מצווה זו היא מצוות ציצית. יהודי הלוכש ציצית, כשהוא רואה אותה יזכר בה' ואת מצוותיו וכך ימנע מלחטוא".

עונשם של המרגלים והעם

לפי בקשת העם, שלח משה רבנו שנים עשר מרגלים, לתור את ארץ ישראל. בשובם, עשרה מהם הוציאו דיבה רעה על הארץ, וסיפרו לכל עדת ישראל דברים רעים על ארץ ישראל. כששמעו זאת אנשי העדה, נתנו קולם בככי, והחלו להתלונן וביקשו לשוב למצרים.

אותו לילה היה ליל ט' באב, וכשראה ה' שכל ישראל בוכים, אמר להם: "אתם בוכים לחינם, מידה כנגד מידה אקבע לכם את הלילה הזה לבכיה לדורות." ואכן לצערנו הרב על פי גזירת ה' שני בתי המקדש הראשון והשני נחרבו בט' באב, וכולנו בוכים ומצטערים בכל שנה בלילה זה.

יהושע בן נון וכלב בן יפונה ניסו לשכנע את העם שהארץ טובה מאוד ואמרו להם: דעו, שכל מה שאמרו לכם המרגלים, זה דברי שקר וכזב. גם אנחנו היינו בארץ וראינו שהיא טובה מאוד, והאוויר שבה טוב הוא. ואם אתם הוששים מהאנשים, שבה, כלפי ה' הם לא נחשבים כלל וה' ילחם לנו ויוריש לנו את הארץ. העם לא שמע להם ולכן גזר ה' שעשר המרגלים, ימותו מיתה קשה ורק יהושע וכלב והבנים, מתחת לגיל עשרים שנה יכנסו לארץ, השאר ימותו במשך ארבעים שנה במדבר.

שאלות והפרשה

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח' (המשך)

- ממתי התחייבו בני ישראל במצוות חלה?
 - משנכנסו לארץ ויאכלו מתבואתה.
 - משנכנסו לארץ וירשו אותה.
 - כבר במדבר התחייבו במצווה זו.
 - אף תשובה לא נכונה.
- "תשא כל העדה ויתנו את קולם..." מי הם "כל העדה"?
 - אנשי הסנהדרין.
 - כל עם ישראל לא כולל הנשים.
 - כל המרגלים, חוץ מכלב ויהושע.
 - כל הערב רב.
- על המקושש נאמר "...כי לא פרש מה יעשה לו" (טו') מה לא ידעו?
 - מה דינו, היות וחילל שבת לשם שמים.
 - מה דינו היות ולא התרו בו.
 - באיזו מיתה להמיתו.
 - האם מחלל שבת חייב בעונש ואיזה עונש.

שאלה עפ"י בעל הטורים - כיתות ד' עד ח'

- "...פֶּלֶם אַנְשֵׁים רָאִשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָמָּה" (יג') כאיזה שרים שמשו?
 - שרי עשרות.
 - הם לא שימשו כשרים אלא כנשיאים.
 - שרי חמישים.
 - הלקם היו שרי מאות והלקם שרי אלפים.

שאלה עפ"י פירוש הרשב"ם - כיתות ד' עד ח'

- למה התכוון הקב"ה כשאמר למשה: "ויאמר ה' סֶלְחֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ" (פרק יד')?
 - סלחתי להם בזכות דבריך.
 - סלחתי לעם אבל לא למרגלים עצמם.
 - לא אכס בדבר בכת אחת, אלא בארבעים שנה.
 - א' ו' נ' נכונות.

לימוד פורה ומהנה

שאלות לכיתות א' עד ג' (חלקן מאוצרות התורה)

- את שמו של מי שינה משה לפני שיצאו לתור את ארץ ישראל?
 - את שמו של כלב בן יפונה.
 - את שמו של יהושע בן נון.
 - את שמו של שפט בן חורי.
 - משה לא שינה שם לאף אחד.
- כיצד הגיב העם, לשמע דברי הדיבה שהוציאו המרגלים על הארץ?
 - ביקשו להעניש אותם.
 - ביקשו לשלוח מרגלים אחרים.
 - ביקשו לחזור למצרים.
 - ביקשו להישאר במדבר ולא להיכנס לארץ.
- כמה כנפות (פינות) צריך להיות לבגד כדי שיהיה חייב בציצית?
 - כנף אחת.
 - שתי כנפות.
 - שבע כנפות.
 - ארבע כנפות.
- כיצד הגיב משה על הניסיונות של ישראל להילחם על ארץ ישראל?
 - שמה שהתחרטו ורצו להיכנס לארץ.
 - ביקש מיהושע שיעזור להם.
 - ביקש שלא יעשו זאת מפני שה' לא איתם.
 - ביקש מה' שיעזור להם.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח'

- "ויהושע בן נון וכלב בן יפונה היו מן האנשים" למה הכוונה "חיו"?
 - נשארו בחיים.
 - לקחו את החלק של המרגלים בארץ.
 - המרגלים רצו להורגם וה' הצילם.
 - אף תשובה לא נכונה.

התשובות הנכונות פרשת נשא הם:

1-ג' 2-ב' 3-ב' 4-ד' 5-ג' 6-א' 7-א' 8-ג' 9-א' 10-א'

ברכות מעומק הלב לחנן וטרייסי ישרוף היו' להולדת בנם משה הי"ו (נבד להונג ומשה ישרוף הי"ו) והכנסתו בעיתו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה. יהי רצון שתזכו לגדלו באושר, שמחה ונחת לאהבת תורה ויראת שמים, וימצאו חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.